

VALTIOVARAINMINISTERIÖ
FINANSMINISTERIET

Vammaisneuvostot kunnissa ja hyvinvointialueilla

Markku Mölläri, neuvotteleva virkamies

23.11.2021

Vammaisneuvostopäivät

Laki hyvinvointialueesta 611/2021

1 § Lain tarkoitus ja soveltamisala

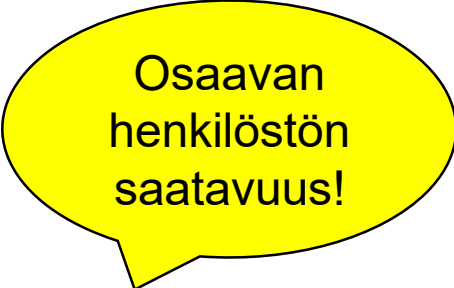
Tämän lain tarkoituksena on luoda edellytykset itsehallinnolle kuntia suuremmalla hallintoalueella (hyvinvointialue) sekä asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien toteuttamiselle hyvinvointialueen toiminnassa. Lain tarkoituksena on myös edistää hyvinvointialueen toiminnan suunnitelmallisuutta ja taloudellista kestävyyttä sekä luoda hyvinvointialueelle edellytykset tukea asukkaidensa hyvinvointia.

Tätä lakia sovelletaan hyvinvointialueen hallinnon ja talouden järjestämiseen sekä 4 §:n 2 momentissa tarkoitettuun hyvinvointialueen toimintaan, jollei lailla toisin säädetä.

4 § Hyvinvointialuekonserni ja hyvinvointialueen toiminta

Yhteisö, jossa hyvinvointialueella on kirjanpitolain (1336/1997) 1 luvun 5 §:ssä tai 6 §:n 2 momentissa tarkoitettu määräysvalta, on hyvinvointialueen tytäryhteisö. Hyvinvointialue tytäryhteisöineen muodostaa hyvinvointialuekonsernin. Mitä tässä laissa säädetään hyvinvointialueen tytäryhteisöstä, sovelletaan myös hyvinvointialueen määräysvaltaan kuuluvaan säätiöön.

Hyvinvointialueen toiminta käsittää hyvinvointialueen ja hyvinvointialuekonsernin toiminnan lisäksi osallistumisen hyvinvointialueiden yhteistoimintaan sekä muun omistukseen, sopimukseen ja rahoittamiseen perustuvan toiminnan. Hyvinvointialueen toimintaan sisältyy hyvinvointialueen järjestämisvastuulle kuuluvien palveluiden tuotanto hyvinvointialuekonserniin kuuluvissa ja muissa yhteisöissä ja säätiöissä.

Osaavan
henkilöstön
saatavuus!

Kuntien vammaisneuvostojen haasteita 1

<https://www.invalidiliitto.fi/ajankohtaista/ita-lapin-kuntien-vammaisneuvostot-kehittamisen-tiella>

– **Suurimpina haasteina koettiin vammaisneuvostojen mahdollisuudet vaikuttaa asioihin jo niiden valmisteluvaiheessa sekä yleisesti toiminnan todellinen vaikuttavuus kunnassa,** kertoo selvitystyötä tehnyt Liisa Jurmu.

Tiedon saaminen on vammaisneuvostojen jäsenistä kiinni; heidän tulee aktiivisesti etsiä tietoa valmisteilla ja käynnissä olevista asioista. Osassa neuvostoja koettiin, että tieto ei tule tarpeeksi aikaisin vammaisneuvostoille.

Ketterä kansalaisraati
täydentämään?

Yhtenä vaikuttamisen haasteena on **neuvostojen suhteellisen harva kokoontuminen.** Neuvosto ei välttämättä kokoonnu silloin, kun kunnassa on meneillään jokin ajankohtainen asia.

Kuntien vammaisneuvostojen haasteita 2

<https://www.invalidiliitto.fi/ajankohtaista/ita-lapin-kuntien-vammaisneuvostot-kehittamisen-tiella>

Vammaisneuvostojen **vuorovaikutus** kunnan luottamushenkilöiden kanssa vaihtelee. Neuvostot ja niiden toimintatapa ovat tuntemattomia osalle päättäjistä.

Vammaisneuvostojen ja luottamushenkilöiden yhteistyön vahvistaminen voidaan tunnistaa tärkeäksi kehittämiskohteeksi. Tähän on olemassa erilaisia hyviä käytänteitä: vammaisneuvoston jäsenen puheoikeus valtuuston kokouksissa, vammaisneuvostojen esittäytyminen valtuustoille sekä viestintä.

Viestintä vaihtelee sen muotojen ja aktiivisuuden suhteen kuntien kesken ja on riippuvainen vammaisneuvoston sihteerin ja puheenjohtajan aktiivisuudesta. Vammaisneuvostojen toiminta ei vaikuttanut olevan haastateltujen mukaan kaikille kunnissa toimiville henkilöille ja kunnan asukkaille tuttua. Vammaisneuvostojen toiminnasta on saatavilla tietoa vaihtelevasti kuntien kotisivuilta.

Yhteistyö omien kanssa!

Kuntien väliseen ja maakunnalliseen vammaisneuvostojen väliseen yhteistyöhön suhtauduttiin hyvin myönteisesti. Pääasiallisin huoli maakunnallisen vammaisneuvoston toiminnassa liittyi siihen, että asiat voivat lipua liian kauas kuntalaisista. Toisaalta todettiin, että maakunnallinen kehittämistyö ja linjaukset voivat tuoda vaikuttavuutta myös paikalliselle tasolle.

32 § Hyvinvointialueen vaikuttamistoimielimet

Aluehallituksen on asetettava nuorten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien varmistamiseksi hyvinvointialueen nuorisovaltuusto tai vastaava nuorten vaikuttajaryhmä, ikääntyneen väestön osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien turvaamiseksi hyvinvointialueen vanhusneuvosto sekä vammaisten henkilöiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien varmistamiseksi hyvinvointialueen vammaisneuvosto. Vaikuttamistoimielinten jäsenet valitaan hyvinvointialueen kunnissa toimivien vastaavien vaikuttamistoimielinten jäsenistä siten, että kustakin vaikuttamistoimielimestä valitaan vähintään yksi edustaja. Lisäksi vaikuttamistoimielimiin voidaan valita muita henkilöitä. Aluehallituksen on huolehdittava vaikuttamistoimielinten toimintaedellytyksistä.

Vaikuttamistoimielimille tulee antaa mahdollisuus vaikuttaa hyvinvointialueen toiminnan suunnitteluun, valmisteluun, toteuttamiseen ja seurantaan asioissa, joilla on tai joilla vaikuttamistoimielin arvioi olevan merkitystä lasten ja nuorten, ikääntyneen väestön tai vammaisten henkilöiden ja heidän tarvitsemiensa palveluiden kannalta, ja vaikuttamistoimielimet tulee ottaa mukaan osallistumisen ja kuulemisen kehittämiseen hyvinvointialueella.

Kuntalaissa
eri pykälissä!

34 § Viestintä

Hyvinvointialueen toiminnasta on tiedotettava hyvinvointialueen asukkaille, palvelujen käyttäjille sekä järjestöille ja muille yhteisöille. Hyvinvointialueen tulee antaa riittävästi tietoja hyvinvointialueen järjestämistä palveluista, taloudesta, hyvinvointialueen hallinnossa valmistelussa olevista asioista ja niitä koskevista suunnitelmista, asioiden käsittelystä, tehdyistä päätöksistä ja päätösten vaikutuksista. **Hyvinvointialueen on tiedotettava siitä, millä tavoin päätösten valmisteluun voi osallistua ja vaikuttaa.**

Viestintä on kaksisuuntaista!

Hyvinvointialueen on huolehdittava, että toimielinten käsittelyyn tulevien asioiden valmistelusta **annetaan esityslistan valmistuttua yleisen tiedonsaannin kannalta tarpeellisia tietoja yleisessä tietoverkossa hyvinvointialueen verkkosivustolla.** Hyvinvointialueen on verkkoviestinnässään huolehdittava, että salassa pidettäviä tietoja ei viedä yleiseen tietoverkkoon ja että yksityiselämän ja henkilötietojen suoja viestinnässä toteutuu.

Viestinnässä on käytettävä asiallista, selkeää ja ymmärrettävää kieltä ja otettava huomioon hyvinvointialueen eri asukasryhmien tarpeet. Viestinnässä on käytettävä esteettömiä ja saavutettavia menetelmiä.

Yhteenveto ja neuvot

- Hyvinvointialue on nopeasti luotava uutuuks: kunnilla on pitkät perinteet.
- Demokratia pitää luoda itse. Jalkoihin ei saa jäädä!
- Vammaisneuvoston pitää olla monipuolisesti edustava ja kuulla kaikkien ääntä, heikoimpiakin, välitettäväksi eteenpäin.
- Yhteistyön lisääminen, tuttuuden laajentaminen on tärkeää: kaikkien kanssa. Se on myös hyvinvointialuelain henki.
- Talouskeskustelua ei saa ujostella. Veronmaksajien ja palvelujen käyttäjien roolit ovat tärkeitä. Oikea-aikainen vaikuttaminen voi johtaa säästöihin ja palvelujen laadun paranemiseen. Panoksenne on tärkeä talouden tasapainottamisessakin!
- Arjen asiantuntemusta, yhteydenpitoa, vaikuttamista, yhteistyötä: onnea matkaan, asiantuntijat!